

Universitetet
i Stavanger

VIKTOR ÅDLAND SMØRDAL

VEILEDER: OLENA MYKOLAJIVNA KOVAL

Hvilket forhold har norske privatpersoner til de norske reisekvotene?

Bacheloroppgave 2024

Bachelor i toll, vareførsel og grensekontroll

Institutt for sikkerhet, økonomi og planlegging (ISØP)

Det teknisk- naturvitenskapelige fakultet

Forord

Nå som mine år på UiS går mot slutten og jeg er ferdig med bachelor oppgaven ønsker jeg å takke UiS for å ha vært et flott sted for læring og motivasjon. Der har jeg hatt mange gode forelesere, men jeg vil spesielt nevne Olena Mykolajivna Koval som har vært min veileder igjennom denne bachelor oppgaven. Takket være hun har jeg fått mye gode tips til å skrive og ferdigstille bacheloroppgaven min. Jeg ønsker også å takke respondentene mine som gjorde at jeg kunne svare på problemstillingen min.

Det å skrive bachelor har ført til mange lange dager med skriving og hardt fokus i flere timer. Da har det vært godt å ha en kone som har støttet meg med gode ord og enda bedre motivasjonsmiddager. Uten henne hadde jeg ikke klart å holde motivasjonsnivået like høyt.

Sammendrag

Problemstilling: “Hvilket/hvordan forhold har norskeprivatpersoner til de norske reisekvotene?”

Formål: formålet med studiet mitt er å finne ut om folk som reiser cirka en gang eller mer i året har fått med seg informasjonen som tolletaten gir ut om reisekvotene.

Metode: For å svare på problemstillingen min har jeg gjennomført en semistrukturert intervju. Det var seks respondenter som jeg stilte ni spørsmål. Intervjuene hadde en varighet cirka 30 minutter.

Resultat: Det var 4 hovedtemaer som gikk igjen hos respondentene mine 1. *Folk ønsker ikke å bryte lover* 2. *Samfunnsnyttene som reisekvotene har* 3. *Et positivt syn på tollere sin jobb* 4. *Grad av bevissthet på reisekvotene.*

Konklusjon: Utfra resultatene mine fant jeg at norskeprivatpersoner prøver å etterleve reisekvotene så godt de kan. De forholder seg til de reisekvotene som de vet om. Det var alkohol og tobakkskvoten folk flest var opptatt av. Videre var det ikke så mange som tenkte på valutakvoten. Tollappen var også få som viste om.

Innhold

1. Innledning.....	5
1.1. Tema.....	5
1.2. Avgrensning.....	5
1.3. Hensikt og Nytte.....	6
2. Teori.....	7
2.1. Etterlevelsmodellen.....	7
2.2. Lovverket rundt reisekvoter.....	10
3. Metode.....	10
3.1. Undersøkellesdesign.....	11
3.2. Litteratursøk og tidligere forskning.....	12
3.3. Spørsmålsutvikling.....	12
3.4. Utvalg av enheter.....	13
4. Resultat og funn.....	13
4.1. Svar fra intervjuene.....	14
5. Analyse og Drøfting.....	19
5.1. Hovedfunnene og sammenligning med teori.....	19
5.2. Metodologisk drøfting.....	22
6. Konklusjon.....	24
Referanser.....	26
Vedlegg.....	28

1. Innledning

1.1. Tema

Nå som reiserestriksjoner til utlandet er opphevet etter korona er det mange nordmenn som igjen reiser til utlandet (Henriksen, 2023). På en utenlandsreise er det vanlig å handle suvenirer og andre varer. Slik som vesker, klær og andre små ting. Når man kommer tilbake til Norge er det mange som også tar en tur innom Taxfree for å handle billig alkohol og tobakksvarer. Dette er i seg selv lovlig, men det er kvoter på hvor mye du kan ta med deg inn i Norge før det må deklarerer for tolletaten og betale gebyrer (Vareførselsforskriften, 2024, §4-1-10). Hvis ikke folk velger å følge kvotereglene kan det også påvirke den norske handel industrien, Det kan bli mindre salg av varer i norske butikker dersom folk velger å handle i utlandet fordi det er billigere. Så kvoteregler er viktig for å regulere handel i utlandet (Gundersen, 2023).

Dette er noe av det kvotereglene prøver å forhindre. Hvis man ikke følger disse reglene kan man bli tatt i toll og måtte enten betale en straff i form av et forenklet forelegg eller å bli politianmeldt. Dette er ment for å være allmennpreventivt og kan være avskrekkende slik at folk ikke handler over kvotegrensen (NOU 2003:15, s. 48). For at folk skal følge disse reglene er det viktig at folk tror det er en sannsynlighet for å bli tatt og at konsekvensene er store nok til at man ikke ønsker å gå over grensen. En annen faktor som får folk til å etterleve er hvor mye de forstår om hvorfor man har kvoteregler.

Alkohol og tobakk kvoten er det mange som har hørt om, men kan folk hvor mye denne grensen faktisk er på. Dette er ikke den eneste kvoten som eksisterer, det finnes også en valuta kvote, verdikvote, blomsterkvote, kjøttkvote og mer (Vareførselsforskriften, 2024, §4-1-11 §4-1-12). Det er altså mange regler om hva man har lov til å ta med seg inn til Norge, og det jeg skal forske på er om hvor mye voksne privatpersoner kan om reisekvotene og hvordan de forholder seg til kvotereglene når de har vært ute og reist. Med andre ord hvilket forhold har norskeprivatpersoner til de norske reisekvotene? Med *forholde seg til kvotereglene* mener jeg hvordan de tenker om reisekvotene og hva de føler om dem.

1.2. Avgrensning

Jeg har avgrenset oppgaven til privatpersoner på feriereiser og ikke personer som er på forretningsreiser. Jeg fokuserer kun på folk som reiser med fly og ikke dem som reiser med bil over grensen. Utvalget mitt er i aldersspennet fra midten av 20 årene opptil personer i 70

årene. Hovedfokuset vil ligge på alkoholkvotene, men jeg spør også om det er noen andre kvoter respondentene mine har hørt om utenom alkohol og tobakkskvoten.

1.3. Hensikt og Nytte

Hensikt med studiet er å finne ut om folk som reiser cirka en gang eller mer i året har fått med seg informasjon som tolletaten gir ut om reisekvotene. Når vi er på taxfree butikker, er det mange plakater og skilt om alkohol og tobakkskvoten. Det er og en skjerm som forklarer de viktigste reglene om reisekvoter når du kommer til tollfilteret. Slik som verdigrense, valutagrense, alkohol- og tobakkgrense. I tillegg hvis du søker opp kvotene på tolletatens sine nettsider finner du alle reglene lett tilgjengelig (Tolletaten, 2019). Oppsummert ser vi at det er ulike informasjonskanaler tolletaten bruker for å opplyse folket om reisekvotene. Informasjonen som folk trenger for å ta riktige valg er tilgjengelig, men hvordan forholder folk seg til disse reglene? Oppsøker privatpersoner aktivt den nødvendige informasjonen om reisekvoter slik at de ikke gjør noe feil, eller tenker de ikke over reglene? Dette er det jeg ønsker å finne ut av.

Nytten av studiet vil være at vi kan finne ut av om det er tilstrekkelig å gi informasjonen slik som det blir gjort nå, eller om det kan være aktuelt med andre tiltak for å nå ut til befolkningen. Det er lite som er forsket på når det kommer til tollfaget, men det er gjort forskning på skatteunndragelse som kan overføres til dette temaet. Siden dette er en bachelor vil det være begrenset hvor utfyllende forskningsprosjektet mitt er, samtidig kan det være med på å belyse temaet.

2. Teori

For å svare på *problemstillingen* *hvilket forhold har norske privatpersoner til de norske reisekvotene?* Har jeg valgt å bruke etterlevelsmodellen som brukes i skatteetaten. Slik jeg ser det er den overførbart til mitt fagfelt, tolletaten for å analysere mine funn. I denne modellen er det 5 faktorer som påvirker hvordan folk forholder seg til det å etterleve skatteregler. Jeg vil bruke modellen for å vurdere hvordan privatpersoner forholder seg til reisekvoter. Jeg bruker disse faktorene opp mot svarene jeg får av mine respondenter, som et analyseverktøy for å finne ut hvor folk ligger på etterlevelsmodellen. Funnene vil utvide min forståelse på hvordan norske privatpersoner forholder seg til norske reisekvoter. Nedenfor presenterer jeg etterlevelsmodellen.

2.1. Etterlevelsmodellen

Etterlevelsmodellen er en modell som er laget av OECD (2024, s. 41). Denne modellen er ment for å vise hvordan skatteyttere kan plasseres i en pyramide utfra om de etterlever skattereglene eller ikke. Skatteytterne blir etter denne modellen delt inn i fire grupper. Det er: *Støttespiller*, *Forsøker*, *Motstander* og *Uengasjert*. Støttespiller er plassert nederst i pyramiden og Uengasjert er plassert øverst i pyramiden.

Holdninger til etterlevelse:

Har bestemt seg for ikke å etterleve

Vil ikke etterleve, men innretter seg hvis risiko for oppdagelse

Forsøker å etterleve, men lykkes ikke alltid

Villig til å gjøre det riktige

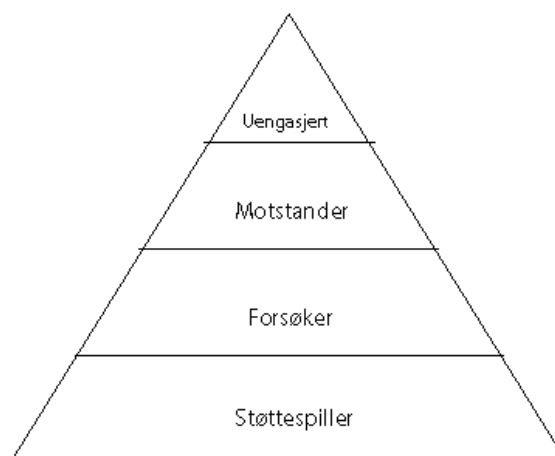
Strategier for etterlevelse:

Benytte lovgivningen maksimalt

Avskrekke ved oppdagelsesrisiko

Ytehjelp til etterlevelse

Gjøre det enkelt

(NOU 2009: 4)

Støttespillere er personer som gjør alt riktig og som gjør alt i sin makt for å etterleve skattereglene. Dette er personer som aksepterer skattereglene og stoler på at det skattemyndighetene gjør er rett og troverdig.

Forsøker er personer som er positivt innstilt til skattereglene og prøver å gjøre rett, men har av og til vansker med å etterleve reglene og ikke alltid klarer å gjøre alt rett. Hvis informasjonen er lett forståelig, vil de gjøre det rette.

Motstandere er personer som aktivt konfronterer reglene. De mener at skattesystemet er undertrykkende, en plage og lite fleksibelt. Personene innenfor denne kategorien ønsker ikke å etterleve reglene fordi det går imot deres interesser. Dersom personene her får større forståelse på «what's in it for me» vil motivasjonen øke for å det etterleve skattereglene.

Uengasjerte er personer som har valgt å ikke etterleve skattereglene i det hele tatt. Innenfor denne kategorien er personer som bevisst velger å ignorere skattereglene. Her finner du personer som ofte har en negativ holdning mot skatteetaten og myndighetene generelt.

Jeg har valgt meg ut to av kategoriene som jeg skal bruke i min analysedel og det er de to nederste rollene i pyramiden; *Støttespiller* og *Forsøker*. Begrunnelsen er at jeg i min bacheloroppgave ønsker å finne mer ut av hvordan vanlige norskeprivatpersoner forholder seg til reisekvotene. Jeg ser vekk fra de 2 andre kategoriene fordi det her også kan reise seg andre etiske problemstillinger som GDPR reglene. Jeg prøver ikke å finne ut av hvordan personer som aktivt prøver å utfordre reisekvotene forholder seg til reisekvotene.

Det som er viktig å merke seg med denne pyramiden er at personer kan være på forskjellige plasser i denne pyramiden på forskjellige tidspunkt. Folk er ikke statiske og har ikke kun en mening om alt. Det kommer an på hvilket tema det gjelder innen skattereglene. For eksempel kan en person som mener at det å betale skatt er bra, kan samtidig mene at det å betale toll er meningsløst. Derfor er det vanskelig å gi en enkel forklaring på hva som får folk til å etterleve skattereglene eller ikke. Det kommer an på hvilke verdier og holdninger som en person har utviklet seg igjennom den kulturelle sammenhengen personen er vokst opp i (Huseby, 2019).

Det er ønskelig å få folk som er øverst i pyramiden til å bevege seg nedover i pyramiden. For å gjøre det er det viktig å vite hva faktorer som gjør at folk ikke etterlever skattereglene. I den samme OECD rapporten (2024, s. 38) referer de til Paul Webly som sier det er 5. faktorer som er identifisert som hovedfaktorer for at folk ikke etterlever

reglene. Disse fem faktorene er 1. *Egenkapital* 2. *Mulighet for unndragelse* 3. Individuelle forskjeller 4. *Sosiale normer* og 5. *Misnøye med skattemyndighetene*.

Egenkapital som faktor handler om hvor rettferdig skattereglene blir oppfattet av skatteyterne. Hvor rettferdig det blir oppfattet kommer an på to ting. Det første er om skatteyteren opplever at de blir urettferdig behandlet av skattemyndighetene i forhold til dem vi sammenligner oss med

. Det andre er om skatteyteren opplever at myndighetene forvalter skattepengene godt nok.

Mulighet for unndragelse som faktor handler om oppfattet risiko for å bli tatt ved unndragelse. I rapporten nevnes det at dette er den største grunnen til hvorfor personer ikke etterlever reglene.

Individuelle forskjeller som faktor handler om hvordan folk har forskjellige oppfatninger om skatteunndragelse. I rapporten nevnes det at de personer som ikke etterlever er som oftest yngre menn som har et negativt syn på skattemyndighetene. Det nevnes også at mengden kunnskapen personer har om skattesystemet har en direkte innvirkning på tilbøyeligheten til å unngå å betale skatt.

Sosiale normer som faktor handler om hvilke normer som er i samfunnet. Eksempelet som blir brukt i rapporten er hvis en person tror at det er mange som unngår å betale skatt, er det større sannsynlighet for at den personen gjør det også. Derfor er det viktig at folk tror at det er vanlig å betale skatt.

Misnøye med skattemyndighetene som faktor handler om at personer sin tillit til skattemyndighetene har en effekt på hvor sannsynlig det er for at noen etterlever skattelovene eller ikke. Det er usikkert hvor mye påvirkning dette har i forhold til de andre faktorene.

Jeg vurderer modellen og faktorene som brukes av skatteetaten har en overføringsverdi til tolletaten og etterlevelse av tollreglene. Det er sannsynlig å tenke at faktorene går igjen når det kommer til tollrelaterte områder. Ut ifra mitt litteratursøk har jeg ikke funnet noe forskning som går direkte på reisekvoter, men jeg har funnet forskning som går ut på skatteunndragelse. Regjeringen har brukt denne modellen i en NOU om tiltak for skatteunndragelse (NOU 2009: 4).

2.2. Lovverket rundt reisekvoter

Når man er ute og reiser som privatperson er det andre regler som gjelder enn for bedrifter. Privatpersoner har unntak fra deklarasjonsplikten (Vareførselsloven § 3-2). Unntaket finner vi i vareførselsforskriften §4-1-10(2). Denne forskriften sier noe om hvilke verdier og varer som er unntatt fra deklarasjonsplikten. Hvis privatpersoner tar med seg mer enn hva disse reglene sier må det deklarerer for tolletaten. Dersom det ikke blir deklarerert er det ansett som smugling. Blir du tatt med smuglevarer vil du få en straff. Denne straffen kan enten være et forenklet forelegg eller politianmeldelse. Forenklet forelegg er en form for bøteleging som brukes når det gjelder mindre alvorlige straffesaker. Det som regnes som mindre alvorlige saker er bestemt etter vareførselsforskriften §12-11-1. Etter at du har betalt boten blir du ikke lagt inn i noe strafferegister. I tillegg til forenklet forelegg vil varene også bli inndratt (vareførselsforskriften §12-11-2). Et forenklet forelegg er noe du kan velge frivillig istedenfor politianmeldelse. Overstrider mengden det som er oppført i vareførselsforskriften §12-11-1, kan du ikke få et forenklet forelegg og saken blir politianmeldt. Dette er ansett som en alvorlig overtredelse og du vil bli registrert i et strafferegister.

3. Metode

I denne oppgaven benyttes en kvalitativ undersøkelsesmetode, hvor det foretas et semistrukturert intervju. Det blir brukt en kvalitativ undersøkelsesmetode fordi målet med denne undersøkelsen er å finne ut av hvordan norskeprivatpersoner forholder seg til norske reisekvoter. For å finne ut av det ønsker jeg å høre meningene til folk. Ifølge Jacobsen sin bok (2022, s. 189) er det individuelt intervju som passer best til å måle individuelle, personlige synspunkter på et fenomen. Når jeg måler individuelle personlige synspunkter, vil jeg få en dypere forståelse av hva folk tenker om de norskereisekvotene. Ved å sette søkelyset på kvalitativ metode vil jeg ha få respondenter, men med disse respondentene vil jeg få mye og rike data. Med den kunnskapen kan jeg utvikle en teoretisk generalisering. Det jeg går glipp av med å velge et slikt intervju er mengder av respondenter. Jeg vil da mest sannsynlig gå glipp av noen meninger som folk har. Det beste hadde vært om jeg kunne kombinert både kvalitativ og kvantitativ metode for å finne ut av problemstillingen min, men innenfor rammen som en bachelor oppgave gir, vil ikke dette være gjennomførbart.

3.1. Undersøkellesdesign

Intervjuene jeg gjennomførte var semistrukturerte intervjuer. Det vil si at jeg har 10 spørsmål som er strukturert i en rekkefølge som jeg ønsker svar på. Ifølge Jacobsen (2022, s. 166) er prestrukturering av intervjuer ment for å unngå at innsamlingen av data blir for komplekst og det vil få fram før-dommer som forskeren har for eventuelle lesere. Intervjuer som er strukturelle til det punkt at de har faste svaralternativer passer best til kvantitative undersøkelser (Jacobsen, 2022, s. 166). I mitt semistrukturerte intervju er spørsmålene åpne for at mine respondenter kan svare med sine egne ord slik at det er et åpent intervju. Jeg har utarbeidet en intervjuguide som inneholder spørsmål som er i en spesifikk rekkefølge. Denne formen for strukturering av intervjuet vil Jacobsen (2022, s. 167) si er en sterk strukturingsgrad av intervjuet, men intervjuet er fortsatt kvalitativt siden de kan svare med egne ord.

Intervjuene gjennomførte jeg over telefonen fordi mine respondenter ikke er tilgjengelig i nærheten av meg. Disse intervjuene varte cirka i 30 minutter hver. De sterke sidene med å gjennomføre intervjuene over telefon er godflyt i samtalen og lavere kostnader i form av at jeg som intervjuer ikke trenger å reise til der mine respondenter er (Jacobsen, 2022, s. 165). I tillegg viste det seg å være lettere for mine respondenter å gjøre det på denne måten, fordi da kunne de gjennomføre intervjuene sine i deres egne hjem, som kan skape trygghet hos respondentene fordi de er i trygge omgivelser. Det negative er at denne form for intervju vil føre til svakere etablering av tillit og åpenhet fordi de ikke kan se meg og vi ikke er fysisk i samme rom. Jeg tok ikke opptak av intervjuene for å beskytte personvernet til mine respondenter. Derfor skrev jeg ned svarene til mine respondenter i form av sitater. Når jeg gjennomførte disse intervjuene satt jeg foran pc-en hjemme hos meg selv slik at jeg ikke ble distraheret av nye omgivelser og kunne skrive ned det dem sa så fort så mulig.

Før intervjuet startet ga jeg informasjon om hva min bachelor oppgave handler om, og hva problemstillingen min var. Jeg nevnte også at intervjuene ville bli anonymisert og spurte dem om noe var uklart før vi satte i gang. Jeg fikk muntlig samtykke, og etter at intervjuet var ferdig sendte jeg en samtykkeerklæring på e-post for å kunne dokumentere deres samtykke og gi respondentene en sjanse til å trekke tilbake samtykke dersom de angret. Dette gjorde jeg for å bevare forskningsetiske retningslinjer om personvern (Staksrud et al., 2021, s. 17).

3.2. Litteratursøk og tidligere forskning

I litteratursøk fasen begynte jeg med å søke opp etterlevelsemetoden. Denne hadde jeg hørt om under studiet. Jeg søkte generelt om reisekvoter og lover på google. Der fikk jeg opp både tolletatens sine nettsider og vareførselsloven. Jeg søkte også inne på World Customs Organization sine nettsider, jeg brukte søkeordene compliance behavior, der fant jeg artikler om etterlevelse. Disse var for det meste hvordan få næringslivet til å etterleve tolllover. Det var ingen artikler jeg fant som skrev om hvordan privatpersoner etterlever reisekvotene. Jeg brukte også søke ord som customs compliance. Med disse ordene fant jeg en artikkel om “*customs compliance and the power of imagination*” (Konrad et al., 2012). Denne handlet om tanken om at egen oppførsel vil påvirke om man blir tatt ut i kontroll eller ikke. Resultatet her ble at folk tror at deres oppførsel vil påvirke om de ble tatt ut i kontroll eller ikke, og derfor kan brukes til å styrke etterlevelse. Jeg har også brukt søkeord som syn på tolletaten og fant en master oppgave fra 2017 (Folgerø). Denne handlet om i hvilken grad tolletaten blir sett på som en aktør for samfunnssikkerhet. Resultatet her var at tolletaten så på seg selv som en samfunnsbeskytter, men i stortingsdokumenter blir de ikke eksplisitt nevnt som en aktør innen samfunnssikkerhet. Dette er den tidligere forskningen jeg har funnet om tolletaten og om etterlevelse, det er lite forskning på teamet privatfolk og etterlevelse av toll og derfor er dette et tema jeg ønsker å belyses mer.

3.3. Spørsmålsutvikling

For å utvikle intervjuguiden som jeg brukte i intervjuene mine har jeg tatt utgangspunkt i de 5. faktorene i etterlevelsepyramiden. Disse faktorene er som nevnt tidligere i oppgaven *Egenkapital, Misnøye med tollmyndighetene, Muligheter for å unndra, Sosiale normer og Individuelle forskjeller*. Hva personer tenker om disse forskjellige trekkene vil gi en pekepinn på hvor de befinner seg på etterlevelsepyramiden når det gjelder reisekvoter. Som sagt i teoridelen, er ikke hvor de er plassert på etterlevelsepyramiden statisk, men det er en indikator på hva de tenker om reisekvotene. Med dette i tankene har jeg utviklet 9. spørsmål. Intervjuguiden er vedlagt bacheloroppgaven.

Jeg har valgt å ha åpne spørsmål for å få så mye informasjon som mulig fra hver av mine respondenter. Dette er en kvalitativ studie og da er det viktig å la respondentene svare med egne ord (Jacobsen, 2022, s. 168) for å få dybde informasjon fra dem. Jeg har prøvd å holde spørsmålene så nøytrale som mulig for å ikke veilede mine respondenter til å svare i en spesifikk retning. Samtidig gjør jeg meg noen refleksjoner rundt noen av spørsmålene mine. Det er for eksempel at jeg spør om informasjon som kan gi meg opplysninger om de har

oversteget reisekvotene. Det kan da tenke seg at folk ikke vil svare ærlig på slike spørsmål. I tillegg er jeg en fremtidig toller. Noen vil kanskje ikke føle seg komfortabel med å svare ærlig om de har oversteget reisekvotene til meg. Jeg nevner det som en mulig negativ faktor. Det er likevel mitt inntrykk at respondentene mine svarte ærlig og engasjert på spørsmålene, selv om de vet at jeg er en fremtidig toller. Intervjuene er anonyme som også øker sjansene for valide data.

3.4. Utvalg av enheter

Ved utvalg av respondenter har jeg valgt for å gå for snøballutvelgelsesmetode (Grønmo, 2016, s. 117). Denne metoden valgte jeg fordi problemstillingen min setter søkelyset på individers tanker og meninger rundt reisekvotene. Jeg ønsker å analysere respondentene sine meninger det vil si en studie på mikronivå (Grønmo, 2016, s. 96). I utvalget mitt er det norske personer som har vært ute og reist. Derfor velger jeg denne formen for strategisk utvelgelse. Ved å ha en strategisk utvelgelse av respondenter får jeg kun de egenskapene jeg er på utkikk etter (det er personer som har vært i utlandet minst en gang i løpet av det siste året) (Grønmo, 2016, s. 115). For å få finne respondentene mine velger jeg å spørre noen jeg vet har vært i utlandet det siste året. Deretter ber jeg den personen om han/hun kan henvise meg til andre personer. Derfor kalt snøballeffekten. Dette fortsetter jeg med til svarene jeg får begynner å høres like ut. Da nærmer undersøkelsen min seg et metningspunkt. Begrensningen min kommer an på hva nettverk enhetene mine har. Jeg vil for eksempel ikke få svar fra personer som har minoritetsbakgrunn, eller personer som har eller har hatt et rusproblem eller personer som er fra kriminelle omkretser.

Selv om jeg ikke vil kunne få data fra alle typer personer, vil det derimot gi dybdekunnskaper om hva individer som jeg intervjuer tenker om reisekvotene og deres forhold til dem. Dette vil da kunne brukes til å utvikle en teoretisk generalisering (Grønmo, 2016, s. 102).

4. Resultat og funn

I denne delen viser jeg til resultat og funn som jeg fikk fra respondentene mine, uten å analysere dem. Det gjør jeg under del 5. Jeg har valgt å vise til mine funn ved å gå igjennom alle svarene jeg fikk fra mine respondenter. Det gjør jeg for å ha åpenhet rundt resultatene mine. Det er mulig å gjøre det slik siden jeg ikke har mer enn seks intervjuer (Jacobsen, 2022

s. 408). Videre kommer jeg til å velge ut det jeg finner som mest relevant fra svarene jeg har fått. Deretter blir svarene jeg får plassert inn i tabell for å utarbeide hovedtema som utkrystalliserer seg. Det gjør at jeg lettere kan analysere mine funn, for å svare på hvordan norskeprivatpersoner forholder seg til de norske reisekvotene. Alderen på respondentene mine var fra midten av 20 årene til starten av 70 årene. Det var 4 menn og 2 kvinner som var med på undersøkelsen. Min refleksjon er at det kunne vært spennende med å sett på ulikheter mellom kjønn og valgt 50/50, samtidig er det dette utvalget jeg har som kan gi meg større forståelse av reisekvote og norske personer på reise.

4.1. Svar fra intervjuene

Herunder viser jeg til alle spørsmålene jeg stilte, og hvilke svar jeg fikk.

Hvor ofte er du ute og reiser i utlandet?

Dette spørsmålet spurte jeg for å finne ut om respondentene mine var relevante for denne undersøkelsen. Hvis de ikke hadde vært ute og reist før ville de ikke vært relevante respondenter for denne oppgaven. Alle mine 6 respondenter reiste cirka 2 til 3 ganger i året. Alle hadde vært igjennom tollfilteret flere ganger. Den som reiste mest svarte 3 til 4 ganger i året. Det var en som ikke svarte med et spesifikt tall, men svarte at han hadde reist mye i løpet av livet.

Har du hørt om reisekvotene/ Hva kan du om reisekvotene?

Dette spørsmålet spør jeg for å finne ut av hvor mye de kan om reisekvotene. Dette vil også gi en indikasjon på hvordan respondentene forholder seg til reisekvotene. Tidligere i oppgaven nevnes det at mengden kunnskap du har kan påvirke tilbøyeligheten for å ikke etterleve lovverket.

På den første delen av spørsmålet svarte alle at de hadde hørt om reisekvotene, men akkurat hvor mye du kan ta med deg var det ingen som kunne. Alle nevnte alkoholkvoten og tobakskvoten. fem jeg intervjuet visste at det er lov med en 1 liter sprit. To av respondentene nevnte at det var lov med 2 flasker vin eller 1 og ½ liter. En person nevnte 2 flasker vin og husket at det er lov å ta med seg en 6-pakning med øl, men nevnte ikke størrelsen på ølboksen. En person husket hele alkoholkvoten ute å søke det opp.

Når det kom til tobakkskvoten var det ingen jeg intervjuet som kunne den uten å søke det opp. Fire av dem jeg intervjuet røyker eller snuser ikke. Derfor var regelen ikke relevant å kunne, kommenterte de. Det var to personer som røykte i utvalget, men husket likevel ikke kvoten i hodet. En respondent nevnte at dette har og endret seg et par ganger gjennom livet hans.

Det var kun to personer som nevnte at det fantes en verdigrense på varer du handler i utlandet. Av dem to personene var det en som nevnte toll-appen og at den ble brukt. Av 6 respondenter var det en person som nevnte kjøttkvoten. Det som gikk igjen når det gjaldt kjøttkvoten for eksempel var usikkerhet. Kanskje henger det sammen med hva en har interesser om å ta med seg over grensen? Alle 6 respondentene hadde en vis kunnskap om reisekvotene.

Hva tenker du om reisekvotene? / Hvor rettferdig syntes du reisekvotene er?

Dette spørsmålet spurte jeg for å finne ut av om det var noen som var misfornøyd med reisekvotene. Tidligere i oppgaven var det nevnt at dette også har en påvirkning på hvordan folk forholder seg til reisekvotene.

Her var det spredning på hvordan respondentene svarte. To av seks mente reglene var for strenge. Av dem to var det en respondent som mente at vi er en del av EØS og derfor burde vi ha samme alkoholkvotene som våre nordiske naboer i Sverige og Danmark. Denne personen opplevde det som urettferdig. Den andre personen syntes reisekvoten for alkohol var for lav, og skulle ønske at det var mulig å ta med seg kanskje 2 liter sprit og 6 flasker vin.

Av de fire som synes reglene var helt greie og ikke ønsket endring kommenterte to av dem det slik: *“Syntes kvotene vi har er i Norge er helt innafor vi trenger ikke større eller mindre kvoter”*. Den andre svarte *“eg vil jo si de er rettferdig ... Det er et gode for folkehelsen at man ikke kan bømte inn på med billig alkohol og rusmidler”*.

De siste to personene var likegyldig til hvor rettferdig de syntes reisekvoten var. En respekterte at grensen var satt et sted og syntes det var bra det fantes en grense. Den andre mente at *“Det er likt for alle og det er et system som eksisterer og vi må bare finne oss i det”*.

To av seks respondentene reflekterte over ordet rettferdig. En av dem uttalte: *“spørskordan du ser på rettferdig. Det er rettferdig med at det gjelder for alle, men noen har ikke så mye råd så de får ikke kjøpe kvoten”*.

Den andre sa at *“urettferdig for de som ikke får reist og må kjøpe på vinmonopolet”*.

Dette var en side av spørsmålet jeg ikke hadde tenkt på og var et interessant perspektiv, men det er ikke så relevant for min undersøkelse derfor kommer jeg ikke nevne dette mer.

Oppsummert finner jeg at de fleste syntes at reisekvoten var rettferdig, i form av hva du har lov å ta med deg inn til Norge. En av dem som syntes tollgrensen var for streng ønsket ikke store mengder mer på kvoten. Det var kun en av seks av respondentene som syntes at reisekvotene skulle endres til slik den er i EU-land.

Mellom EU-land er det ingen restriksjoner på hvor mye du kan ta med deg inn, men det må være til personlig bruk, og når det er mellom et EU-land og et ikke EU-land er det lov med en liter med sprit, 2 liter med sterkvin, 4 liter med vin og 16 liter med øl (tullverket, 2022). Hvis Norge hadde blitt et EU-land ville det vært mulig å ta med ubegrenset alkohol inn til Norge så lenge det er til personlig bruk og du bringer varene over grensen selv.

Hva tenker du om tolleren som står på grensen når du går igjennom tollfilteret?

Dette spørsmålet spør jeg for å få innsyn i hvordan respondentene ser på tollere og jobben de gjør.

Det var en som uttalte at hen ble nervøse av å gå igjennom tollfilteret og at *“det er ubehagelig selv om man ikke har mer enn hva jeg skal”*. Denne personen syntes også at det var litt uhyggelig når tollerne spurte direkte spørsmål, men skjønnte at det var en del av jobben. *“Det er ikke så hyggelig, men det er vel en del av greien og være litt sånn autoritær”*.

Det var en som nevnte at det kommer an på tolleren som er i filteret. *“Jeg har vært utenfor mange forskjellige typer. Noen står med armene i kros. Og leker psykologer de syntes jeg er litt komiske. Men så har jeg vært utenfor mange sympatiske tollere også. De andre kan være sympatiske også, men det er den holdningen som gjør at jeg får dårlig følelser”*. Denne personen nevner også at han forstår at det er en måte å jobbe på.

Fire av seks respondenter tenkte at tollere bare gjør jobben sin. Ut av de fire var det to som uttalte at tollerne gjorde en god og viktig jobb. Noe som gikk igjen blant disse fire var at de aldri var blitt stoppet. Derfor følte de seg ikke nervøs når de ser en toller.

Når du kommer hjem fra en tur fra utlandet tenker du på reisekvotene?

Dette spørsmålet spør jeg for å se om reisekvotene er noe folk tenker på når de kommer hjem fra utlandsturer. I tillegg gir dette et innledende spørsmål til neste spørsmålet.

Fem av seks respondentene svarte at de var bevisst på reisekvotene når de kom hjem fra utlandet. Den ene av seks respondenter svarte at hun ikke tenker på kvotene. Selv om denne personen svarte at hun ikke tenkte på kvotene var hun likevel bevisst på kvotene inne i på taxfree-sonen.

Hvorfor tenker du det du gjør/ hvorfor ikke?

Det er hvordan respondentene reflekterer over hvorfor de tenker eller ikke tenker på reisekvotene jeg er nysgjerrig på. Hva respondentene svarer kan gi meg innsyn i hva respondentene tenker om sosiale normer og hva som påvirker dem til å etterleve regelverket.

Fire av seks respondentene nevnte at frykten for straff var den største faktoren at de ikke ville overskride dem. En av dem sa *“Man vet jo at man kan bli tatt hvis man tar mer enn det man skal. Det er hovedsakelig det at man kan bli tatt som er skremmende”*.

En av respondentene svarte at han trodde folk flest ønsker å være lovlige, men dette var noe han trodde har endret seg siden han var yngre. Det han sa var *“Folk flest har jo lyst å være lovlige. Men før var det kanskje mer sånn at det var mer akseptabelt å lure igjennom tollene”*.

Den personen som svarte at hun ikke tenkte på reisekvotene når hun kom hjem fra utlandet svarte at hun kjøpte kun alkohol på tax-free. Derfor trenger hun ikke å tenke på reisekvotene mente hun.

Når søker du informasjon om kvotene?

Dette spørsmålet har jeg valgt å spørre for å finne ut av, når er det respondentene tenker mest på reisekvotene? Det er når folk søker opp reisekvotene de har mest kunnskap om reisekvotene. På dette spørsmålet fikk jeg også svar på hvordan de søkte opp informasjon om reisekvotene.

fire av seks respondentene svarte at de søker informasjon om tollkvotene når de er på flyplassen. Det varierte hvordan de skaffet seg informasjonen. En svarte *“som regel på flyplassen jeg pleier å gjøre det. Jeg finner det på nettet. Appen eller spør noen som jobber på taxfreen har jeg også gjort”*. Denne personen var den eneste som brukte tollappen. Det var tre

andre respondentene som også nevnte at Taxfree var en god kilde for å vite hva reisekvotene var. En av dem sa *“Jeg googler. Men jeg kan gi taxfreen litt credde gir god informasjon ... Der har de store skilt. Så det er vanskelig å unngå de. Det står på deg da hvis du tar for mye”*. En annen svarte *“Det er jo kun en kilde og det er de skiltene som er i butikken. Jeg søker ikke på noen andre kilder. Tenker kun på det når jeg er på butikken (taxfree). Og når jeg er i tvil spør jeg de som er der”*. Han siste svarte at han bare spør betjeningen.

To av seks svarte at de får ikke informasjon om reisekvotene fra taxfree. En av dem spurte heller dem de reiste med *“jeg spør alltid andre. Spør ikke de som jobber der, men de jeg reiser med. Det er der jeg får informasjonen min fra”*. Den andre mente at han kunne reisekvotene godt nok til å ikke trenge å søke opp informasjonen *“Jeg gjør det ikke. Fordi jeg kan det. er jo ikke så veldig vanskelig. Om du kommer litt over kvote grensen så er ikke det så gale”*. Han var den som hadde mest avvik fra hva han trodde var kvotene og det kvotene faktisk er.

Hvor alvorlig tenker du det er å bryte reisekvotene?

Hvor alvorlig noen tenker det er å bryte en regel har en påvirkning på hvor lett tilbøyelig en kan være for å unngå etterleve regelverket, derfor valgte jeg å ta med spørsmålet i min intervjuguide.

Det å ta en eller to flasker for mye svarte alle at det ikke var alvorlig regelbrudd, men mengden på hvor mye du tar med endrer alvorligheten av å bryte reisekvoten *“Det tenker jeg kommer an på hvor mye du har med deg. For min del så er det ikke 2 flasker over grensen så farlig for min del”*, en annen svarte *“Det spørs jo hvor mye du har ... Hvis du har med deg en vinflaske for mye er ikke det alvorlig tenker jeg. Men så klart hvis du har fylt opp så er det jo verre”*. Disse tankene gikk igjen hos alle respondentene.

Hvor sannsynlig tror du det er å bli stoppet i en tollkontroll?

Jeg spør dette spørsmålet for å finne ut om respondentene mine tenker på at de kan bli stoppet. Det kan gi et bilde på hvor stor mulighet for unndragelse folk tror det er. Hvis du vurderer det stor mulighet for unndragelse, kan det påvirke folk sine handlinger med tanke på å etterleve reisekvotene.

Alle respondentene mine svarte at det var veldig liten sannsynlighet å bli stoppet i en toll kontroll. En av dem svarte *“Jeg anser det som en 10% sjanse for å bli stoppet”* og en svarte at han så tollere svært sjeldent når han var ute og reiste *“Mer sannsynlig å ikke bli tatt*

enn å bli tatt". Det var en som mente at hvordan du oppførte deg kunne påvirke hvor sannsynlig det var for at du ble stoppet "Hvordan du oppfører deg og påvirker om du blir tatt. Jeg har ikke pokeransikt. Jeg tror jeg kan bli lett tatt ut hvis jeg har noe for mye".

Nedenfor er en tabell med 4 hovedtema som jeg fant utfra svarene jeg fikk.

Folk ønsker ikke å bryte lover	Samfunnsnyttens som reisekvotene har	Et positivt syn på tollere sin jobb	Grad av bevissthet på reisekvotene
koder - Frykten for straff - Forståelse for at det var satt grenser - Reglene føltes rettferdig fordi det gjaldt for alle	koder - Reisekvotene kunne være bra for folkehelsen	Koder -Ser på tollere som samfunns beskyttere. - Positivt syn på jobben som tolletaten gjør - Intervjuobjektene mente at tollerne hadde en viktig jobb	koder - Forskjellig grad av bevissthet - Bevist på reisekvotene når de kom tilbake til flyplassen i Norge - Skilt og informasjon i taxfree sonen påvirket hvor bevist noen av intervjuobjektene var på reisekvotene

5. Analyse og Drøfting

I denne delen av oppgaven presenterer jeg hovedfunnene mine og relaterer det til de fem faktorene fra OECD rapporten (2024, s. 38) som jeg har beskrevet i teoridelen. Etter jeg har drøftet hovedfunnene mine skal jeg kommentere metodevalget mitt.

5.1. Hovedfunn og sammenligning med teori

Ut fra intervjuene finner jeg fire hovedfunn. Hovedfunn har jeg kategorisert inn i fire tema: 1. *Folk ønsker ikke å bryte lover* 2. *Samfunnsnyttens som reisekvotene har* 3. *Et positivt syn på tollere sin jobb* 4. *Grad av bevissthet på reisekvotene*. Dette er funn som vil hjelpe til

med å belyse min problemstilling som er: *Hvilket forhold har norskeprivatpersoner til (de norske) reisekvotene?*

1. Folk ønsker ikke å bryte lover

Folk ønsker ikke å bryte lover er et tema som går igjen hos mine respondenter. Det var forskjellige svar på hvorfor de ikke ønsket å bryte tollkvotene. Frykten for straff var den årsaken som ble nevnt mest. Det var også en generell forståelse for at det var satt grenser for hvor mye man kan ta med seg hjem fra en reise til utlandet. Videre var det enighet om at reglene opplevdes rettferdig, fordi det gjaldt for alle, og alle ble behandlet likt i tollfilteret.

Det var to av mine respondenter som syntes at kvotene var for lave. Likevel hadde respondentene et godt inntrykk av tollerne som står på grensen. Tollerne gjør en viktig jobb. Ser vi dette opp imot teorien fra tidligere kan vi se at dette er tegn på at respondentene passer inn i de faktorer som påvirker positivt for om noen etterlever skatteregler eller ikke. Faktoren *Egenkapital* kan vi se i form av at folk opplever at reglene er rettferdig og gjelder for alle. En annen faktor som påvirker er mulighet for *Unndragelse*. Respondentene mine ønsker ikke å få straff og de opplever at det er en risiko for å bli straffet. Selv om de fleste i intervjuet svarte at det ikke var noe stor sannsynlighet for å bli tatt ut i kontroll, altså det var en mulighet for unndragelse, mente de at straffen i seg selv var stor nok til at de ikke ønsket å ta med mer enn det som er grensen. Konsekvensen av å bli tatt (straff) ble sett på som større fare, enn det å prøve og unngå, selv om det var antatt liten sannsynlighet for å bli stoppet i tollkontroll. Dette kan være et tegn på faktor om *Sosiale normer*. En norm om at å bryte loven er negativt og ikke ønskelig. Jeg spurte ikke respondentene om hvilke normer de hadde, derfor er dette bare en undring, samtidig antar jeg at dette er en norm som påvirker mine respondenter. Grunnen til denne refleksjonen kommer utfra at respondentene mine sa at det å få straff var noe de så på som negativt og ikke ønskelig, Det veiet tyngst sett opp mot hva du kunne tjene på å ta med deg mer enn kvoten.

2. Samfunnsnyttene som reisekvotene har

Det neste teamet er syn på samfunnsnyttene av reisekvoter. To av seks respondenter nevnte at reisekvotene kunne være bra for folkehelsen i form av at man ikke kan kjøpe masse billig alkohol i utlandet, *“Det er et gode for folkehelsen at man ikke kan bømte inn på med billig alkohol og rusmidler”*. Den andre av dem to svarte at *“det at grensen er satt et sted det respekterer jeg. Hvis det hadde vært ubegrenset hadde folk tatt med seg uendelig med varer. Og helsen til folk hadde blitt påvirket. Jeg forstår veldig godt at det må være en grense”*. De

to fra utvalget mitt ser samfunnsnyttene ved å ha reisekvote. Forståelse av hvorfor vi har regler og grenser som nevnt tidligere i oppgaven er en faktor som påvirker om vi etterlever. Dette er den faktoren som er kalt for *Individuelle forskjeller*. Hvilke oppfatninger folk har om reisekvotene påvirker deres tilbøyelighet for å ikke følge reisekvotene. Det kan være at andre jeg intervjuet også ser denne samfunnsnyttene, men at det ikke ble kommentert.

3.. *Et positivt syn på tollere sin jobb*

Dette temaet har jeg valgt fordi de fleste respondentene nevnte at tollerne hadde en viktig jobb. Det var mest fokus på den jobben som tollerne gjør for å stoppe narkotikatrafikken inn til Norge. En av dem sa at “*De har en viktig jobb. De stopper narkotika og miljøfarlige ting*”. Blant mine respondenter ser vi at det er et positivt syn på jobben som tolletaten gjør, dette kan settes opp med faktoren misnøye med tollmyndighetene. Dette går ut på hvor mye tillit en person har til de myndighetene som styrer over reisekvotene. Selv om det var noen som syntes at reisekvotene var for strenge hadde alle et positivt eller nøytralt forhold til jobben som tollerne gjør. Dette påvirker hvordan folk forholder seg til reisekvotene på en positiv måte, men det er usikkert hvor mye denne faktoren påvirker i forhold til de andre faktorene.

4. *Grad av bevissthet på reisekvotene.*

Det siste temaet er grad av bevissthet rundt reisekvotene. Blant mine respondenter var det forskjellig grad av bevissthet rundt reisekvotene. Noen var veldig bevisste på hva reisekvotene var, og andre hadde ikke like mye bevisst forhold til dem. Fire av respondentene var bevisst på alkohol og tobakskvoten, og tenkte ikke på andre kvoter som valuta og verdigrensen. Alle ble bevisst på reisekvotene når de kom tilbake til flyplassen i Norge. Taxfree butikken var en av plass som gjorde folk bevisst på reisekvotene. En sa at “*jeg kan gi taxfreen litt credde gir god informasjon ... Der har de store skilt (med informasjon)*”. Noen nevnte at de ble bevisstgjort på reisekvotene igjennom de forskjellige skilt som er i taxfree sonen. En svarte at folk som var med i reisefølget gjorde henne bevisst på reisekvotene. Det var når de ankom flyplassen at alle mine respondenter begynte å søke opp informasjon om reisekvotene. Utfra denne informasjonen kan det virke som grad av bevissthet rundt reisekvotene ikke var like stor når de befant seg i utlandet, men at denne økte på når de var kommet til flyplassen i Norge.

Den faktoren som påvirker dette, er *Individuelle forskjeller*. Det er fordi det er forskjellig fra person til person hvor bevisst vi er på reisekvotene. Noen personer er mer

oppmerksom enn andre, For å prøve å gjøre disse forskjellene minst mulig er det viktig å ha informasjon tydelig ute blant publikum. Det kan for eksempel være allerede eksisterende skilt du finner i taxfree butikken. En av respondentene mente at dette var tilstrekkelig og sa at “*Der har de store skilt. Så det er vanskelig å unngå de. Det står på deg da hvis du tar for mye*”. Samtidig var det flere av mine respondenter som ikke nevnte skilte i tax-free sonen, som kan bety at de ikke hadde fått med seg dem. Andre innspill til informasjonskanaler kan være for eksempel å levere ut informasjonsslapper om reisekvoter på flyet hjem fra utlandet. Da har alle tilbud om å lese seg opp på reisekvotene på flyet hjem. Dette kan og medvirke til at alle får tilgang på informasjon og bli likest mulig for reisende.

Oppsummert fra alle svarene fra mine respondenter har flest kjennetegn som peker på at det er personer som ønsker å etterleve reisekvotene. Majoriteten av respondentene syntes at reisekvotene var rettferdige. Dette påvirker *Egenkapital* faktoren imot å etterleve. Majoriteten mente at det var lite sannsynlighet for å bli stoppet. Dette påvirker faktoren *Mulighet for unndragelse* i retning for å unndra. Når det kommer til *Individuelle forskjeller*, er det to av respondentene som nevner at samfunnsnyten av å ha reisekvotene, og resten nevner viktigheten av å ha tollere når det kommer til større smugling. Dette peker imot at de ønsker å etterleve reisekvotene. Faktoren *Sosiale normer* påvirker fordi respondentene mine ønsket ikke straff og så på det som noe negativt. Det peker imot at de ønsker å etterleve reglene. Det var ikke noe misnøye med tolletaten som peker imot at de ønsker å etterleve reisekvotene ifølge misnøye med myndigheten faktoren. Fire ut av fem faktorer peker mot at mine respondenter ønsker å etterleve reisekvotene.

5.2. Metodologisk drøfting

I denne delen skal jeg drøfte om undersøkelses designet jeg har valgt, mitt valg av enheter, data innsamlingen og analysen av dataen som jeg har gjort. Dette gjør jeg for å vise studiet mitt sin reliabilitet, intern gyldighet og ekstern gyldighet (Jacobsen, 2022, s. 396). Det vil også vise oppgavens sterke og svake sider.

Først skal vi se på oppgavens reliabilitet. Det går ut på at undersøkelses designet, datainnsamlingen og analysen kan påvirke resultatet (Jacobsen, 2022, s. 250). Undersøkelses designet som jeg brukte var et semistrukturert intervju. Det er som forklart tidligere at jeg har hatt faste spørsmål i en fast rekkefølge, og med åpne spørsmål slik at respondentene kan svare med egne ord. Det positive å gjøre det på denne måten er at du får svar på akkurat det du ønsker, men det er også åpent for at folk kan svare akkurat som de ønsker. Det negative med

en slik fremgangsmåte er at respondentene kan bli for påvirket av spørsmålene og velger å ikke svare noe utenom det spørsmålet spør om. Det ble observert under datainnsamlingen, noen likte godt å snakke og ga mye informasjon utfra et spørsmål, mens andre var veldig kort og konsis når de svarte. Når jeg hadde intervjuet noterte jeg ned det de sa. Når jeg skriver kan det påvirke mine respondenter fordi det kan bli usikkerhet rundt det jeg har skrevet ned. I det jeg noterer kan det også føre til at jeg ikke får med meg alt og slurv i noteringen. Jeg stiller spørsmål som en fremtidig toller og mine respondenter kan bli påvirket av hvordan de velger å svare ut spørsmålene mine..

Intern gyldighet sier Jacobsen (2022, s. 240) går ut på om resultatene oppfattes som riktige og gir en sann representasjon av virkeligheten. En kritikk som er brukt mot intervjuer er at mennesker ofte ikke kan eller ønsker å avsløre virkeligheten (Jacobsen, 2022, s. 240). Etter som at jeg har brukt intervjuer er dette noe jeg tenker over. Jeg har brukt respondenter som har vært ute og reist flere ganger i livene sine. Disse personene har første håndserfaring med å forholde seg til reisekvotene. Respondentene vil gi et bilde på hvordan vanlige nordmenn som reiser til utlandet forholder seg til reisekvotene. Spørsmålet er om personene klarer å gjenfortelle sine erfaringer uten å skjule noe. Jeg oppfattet mine respondenter som ærlige, men dette kan være naivt siden fordi jeg utdanner meg til toller yrket og vil derfor kanskje ikke si noe som kan påvirke dem senere. Til sist brukte jeg snøball metoden som fører til at jeg fikk svar fra folk som var homogene og ett type miljø. Samtidig gir dette miljøet meg et lite innblikk i norske som reiser og deres forhold til reisekvoter.

Ekstern gyldighet er i hvilken grad funn i en studie kan generaliseres til andre studier (Jacobsen, 2022, s. 255). Siden min studie er en kvalitativ studie, passer det best til en teoretisk generalisering. Oppsummert tenker jeg kanskje at mine funn kan generaliseres til den større befolkningen av det norske folk. Det er blant annet at reisende forholder seg til reisekvotene når de er på flyplassen og setter seg ikke veldig dypt inn i reisekvotene. I tillegg fenomen som at folk ikke ønsker å bryte lover og regler, er noe som jeg mener kan gjelde en større andel av befolkningen.

6. Konklusjon

Problemstillingen min: *Hvilket forhold har norskeprivatpersoner til (de norske) reisekvotene?* For å svare på det plassere jeg mine respondenter inn i etterlevelsepyramiden. Det er fordi hvilken gruppe mine respondenter er i vil gi et grunnlag på hvordan de forholder seg til reisekvotene. Mine respondenter vil gå inn under *Forsøker* gruppen. Utfra svarene jeg fikk fra respondentene er det grunnlag for å si at alle har et ønske om å gjøre rett, men kanskje ikke alltid får det til på grunn av manglende kunnskap om reisekvotene. Det andre jeg fant var at det er når folk kommer tilbake til Norge og er på flyplassen det er mest oppmerksomhet og bevissthet rundt reisekvotene. Dette gir meg en antakelse om at norske privatpersoner forholder seg for det meste til reisekvotene på flyplassen hjemme i Norge, og tenker ikke på dem når de er i utlandet og handler. Norske folk vet at det finnes grenser og prøver å etterleve dem, men setter seg ikke veldig dypt inn i dem.

De regler som folk forholdt seg mest til var alkohol og tobakkskvotene. Dette kan vi se når alle respondentene nevnte alkohol og tobakkskvotene, men ikke alle nevnte verdigrensen. Den informasjonen som var enklest tilgjengelig er den folk forholder seg til. Dette var for eksempel skiltene på taxfree butikken eller det første som kom opp på google. Å gjøre folk mer oppmerksomme på reisekvotene når de handler i utlandet kan hjelpe til at folk tar mer informerte valg.

Alle mente at det var liten sannsynlighet for å bli stoppet av tollere. Selv om mine respondenter ikke ble påvirket, er det fortsatt en faktor som kan påvirke personer til å ikke etterleve reisekvotene. Strategier for å øke etterlevelse kan være å ha mer synlighet på grensen og kanskje mer tilfeldig stopp av personer? Uttalelser som at «å gå litt over kvoten ikke er så farlig» var vanlige blant mine respondenter, for å endre slike tanker kan det kanskje holdes en holdningskampanje som gjør folk mer bevisst på hvorfor vi har reisekvoter. Det kan gjøres ved å opplyse folk om hvilke konsekvenser det kan ha, forklare hvorfor grensen er satt der den er og kanskje reklamere for tollappen mer igjennom internett eller tv. Jeg nevnte tidligere at det kan også hjelpe å gi ut informasjonslapper på flyene hjem hvor det er informasjon om reisekvotene. Dette vil gjøre folk mer bevisst på reisekvotene før de ankommer flyplassen.

For å gjøre folk mer bevisst på verdigrensen kan denne grensen også stå på skiltene som er i taxfree butikken. Det å ha verdigrensen på en skjerm før tollfilteret kan også virke preventivt. Samtidig utfra mine respondenter virker det som at skiltene i taxfree butikken var det mine respondenter fikk best med seg. Det går også an å sende påminningsmeldinger til

folk om verdigrensen på varer når de er i utlandet, men dette kan være vanskelig å gjennomføre fordi det betyr at staten har oversikt på når folk er i utlandet og som kan være i strid med personvernregler.

Jeg har gjennomført en kvalitativ undersøkelse som vil si at jeg har hatt få respondenter som gir rike data. Jeg har fått et innblikk i hva et utvalg av respondenter tenker og hvilket forhold de har til reisekvotene. Funnene mine kan derfor brukes til å teoretisk generalisere hva som er trendene blant norskeprivatpersoner. Dette tema trenger derfor å forske videre på. Det vil da trenge en større studie som kan ha flere respondenter slik at det går an å lage en statistisk generalisering over temaet.

Referanser

- Folgerø, S. (2017). *Fra avgiftsoppkrever til samfunnsbeskytter?: I hvilken grad anses Tolletaten som en relevant aktør innen samfunnssikkerhet, og hvordan harmonerer dette med etatens egen målsetting om å være en samfunnsbeskytter?* [Masteroppgave, Universitetet i Stavanger]. https://uis.brage.unit.no/uis-xmloi/bitstream/handle/11250/2458731/Folgero_Ragnhild.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Gundersen, P. O. (23.05.2023). *Toll*. Store norske leksikon. <https://snl.no/toll>
- Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder (2. Utg.)*. Fagbokforlaget.
- Huseby, E. (11.01.2019). *Holdninger, meninger og verdier*. <https://ndla.no/subject:1:4aef7156-a5ae-4476-8e81-6d2a4842143a/topic:1abb03e4-411d-4e4a-9661-89dd0ae87254/resource:1:122106>
- Henriksen, G. (24. 02. 2023). *Nordmenn satte reiserekord i 2022*. Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/transport-og-reiseliv/reiseliv/statistikk/reiseundersokelsen/artikler/nordmenn-satte-reiserekord-i-2022>
- Jakobsen, I, D. (2022). *Hvordan gjennomføre undersøkelser: Innføring i samfunnsvitenskapelig metode (4. Utg.)*. Cappelen Damm Akademisk
- Konrad, K. A., Lohse, T. & Qari, S. (2012). Customs Compliance and the Power of Imagination. *CESifo Working Paper No. 3702*. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1990188
- Maguire, M. & Delahunt, B. (2017). Doing a Thematic Analysis: A Practical, Step-by-Step Guide for Learning and Teaching Scholars. *All Ireland Journal of Higher Education*, Vol. 9. NO. 3 (2017). <https://ojs.aishe.org/index.php/aishe-j/article/view/335>
- NOU 2009: 4. (2009). *Tiltak mot skatteunndragelser*. Finansdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2009-04/id547064/?ch=4#kap3-3-4-1>
- NOU 2003: 15. (2003). *Fra bot til bedring*. Justis- og politidepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/131a89e13a88481b9a0141fad5efeb95/no/pdfs/nou200320030015000dddpdfs.pdf>

Organisation for economic co-operation and Development. (2004). *Compliance Risk Management: Managing and Improving Tax Compliance*. Organisation for economic co-operation and Development. <https://www.oecd.org/tax/administration/33818656.pdf>

Staksrud, E., Kolstad, I., Bang, K. J., Bomann-Larsen, L., Fretheim, K., Granaas, R. C., ... & Enebakk, V. (2021). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora* (5. utg.). De nasjonale forskningsetiske komiteene. <https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/handle/11250/3053460>

Tolletaten. (08.11.2019). *Handle i utlandet*. <https://www.toll.no/no/handle-i-utlandet/>

Tollverket. (23. 06. 2022). *Alcohol from another EU Country*. <https://www.tullverket.se/en/startpage/private/travelling/travellingtosweden/alcoholfromanothercountry.4.422c8052175b1d827691064.html>

Vareførselsloven. (2023). Lov om inn- og utførsel av varer (LOV-2023-06-16-52). Lovdata. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2022-03-11-9/KAPITTEL_3#KAPITTEL_3

Vareførselsforskriften. (2024). Forskrift om inn- og utførsel av varer (FOR-2024-03-25-532). Lovdata. https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2022-10-27-1901/KAPITTEL_4#§4-1-10

Vedlegg

Intervjuguiden som jeg brukte:

Hvor ofte er du ute og reiser i utlandet?

Hva kan du om reisekvotene/ har du hørt om reisekvotene?

Hva tenker du om reisekvotene? /Hvor rettferdig syntes du reisekvotene er?

Hva tenker du om tolleren som står i tollfilteret?

Når du kommer hjem fra en tur fra utlandet tenker du på tollkvotene?

hvorfor tenker du det du gjør/ hvorfor ikke?

Når Søker du informasjon om kvotene?

Hvor alvorlig tenker du det er å bryte reisekvotene?

Hvor sannsynlig tror du det er å bli stoppet i en tollkontroll?